

N.E.G.

Emne nr. 70.

Informanter: Petter Aronsen, Botn, og Arne Andreassen, Medby,
f. h.h.v. 1878 og 1871.

1. NORDLANDSBÅTER:

Kjeksen, 2½ rom, 2 par årer.

Trerømmingen, 3 rom, 3 par årer.

Halvfjerderømmingen, 3½ rom, 3 par årer.

Halvfemterømmingen, eller bonkerømmingen, 4½ rom, 4 par årer (eller 5 par, hvis en ordna til skottror, d.v.s. et ekstra tollesett framme), 23-24 fot lang.

Åttringen, 5 rom, 5 par årer, 30 fot lang.

Fembøringen, 6 rom, 6 par årer, 42 fot.

Kjeksen og trerømmingen ble mest brukt til heimefiske inne i fjordene og til sommerror_x i Holmen. Halvfjerderømminger var det ikke serlig mange av. Den uten sammenlikning vanligste og viktigste båttypen var bonkerømmingen, som serlig ble brukt under vinterroren i Holmen. Her brukte noen også åttring, serlig astøinger (folk fra Astafjord og Ibestad). Fembøringer bruktes ikke til vanlig fiske av folk i Veimannsfjorden, de var for store og upraktiske, men Nikolai på Kaldfarnes hadde en som han ~~har~~ brukte til sildeføring.

Et bonkerømmingsmannskap var på 4 mann. Det hendte at den fjerde mannen var erstattet av 2 halvkarer, (skø^orunger), som altså bare hadde halvt bruk og fikk halv lott.

Under segling satt høvedsmannen med styrvolen. Så satt det en kar med skautet, han var en slags nestkommanderende, og det var han som hadde kommandoen dersom ikke høvedsmannen var der. Så var det halskaren, han satt framme på ripa til luvart og hadde jobben å varskue der om han så en serlig stor sjø. Så satt det en i framrommet, han hadde ingen spesiell jobb, men det var vel han som måtte ause om det ble nødvendig.

Under roing satt en i statusfektefølge, med høvedsmannen bakerst, så skautkaren, så halskaren og forrest han i framrommet. Dersom det var to halvkarer med, hadde de gjerne ei åre hver i framrommet, hvis det ikke var ordna til skottror, slik at det var plass til 5 rorskarer.

Under linedraging var det gjerne høvedsmannen som begynte å

drage, men han måtte ha avløysing etter en stamp line, for det er tungt arbeid å drage lina på 70-80 famner. En mann hanka fisken av, og en dro lina i stampen. Den fjerde måtte gjerne andøve, slik at lina "streva" passelig fra båten.

- I en kort periode før motoren kom var det tre seglskøyter i fjorden, "Svana", "Selma" og "Lyra". Minst to av dem ble kjøpt ved hjelp av amerikanske penger. De hadde 5 manns mannskap, 2 i hver dorry + skipperen. Han tok to lotter for skøyta, både før og etter at han hadde fått motor i ho. (Hovedsmannen på bonkerømmingen, som vanligvis også var eier, hadde fisken av "Båtlina", 100 kroker, i båtlott. Denne fisken ble merket med et hakk i "kverken" (halsen) og veid for seg sjøl. "Båtfisken" kunne utgjøre en 100-150 kroner for vineteren, eller mer eller mindre ettersom sesongen var. Pen mannslott var 4-500 kroner. (Hver mann holdt en stamp lina, dvs. 400 kroker).

Det var vanlig mening at inntekten av båtfisken ikke var mer enn akkurat nok for å holde båt og segl og vedlikeholde dette).

- Til Arne var 17-18 år og bodde hos broren, som var hovedsmann, fikk han bare sjette hver krone av lotten sin. Dette kaltes "dagsror". Han hadde da full kost og utrustning, hoser og sjøvotter fritt. Siden fikk han 100 kroner ekstra i "års-lønn" av broren, for at denne "skulle få beholde ham", og denne kontrakten sto ved makt til han begynte for seg sjøl og fikk familie.

Når de var i båten var det hovedsmannen som bestemte helt aleine, og den fikk kjeft som ikke var snar og gjorde som han sa. Det var ikketid til noen slags diskusjon. Men i en annen slags situasjon måtte han ha tilslutning av minst en eller helst to mann til, nemlig når det skulle avgjøres om været var så dårlig at de ikke skulle kunne ro ut. Da kunne det ofte bli heftige diskusjoner. Vanligvis var det slik at hovedsmannen (i et tvilstilfelle) foreslo at de skulle ro, og dersom ikke motstanden var for sterk, ble det slik. Men var det minst to mann som la imot, og som kanskje kunne gå så langt som til å nekte å være med, så ble det inga roing. Ofte var det også slik at mannskapene vakta på hverandre, begynte først noen å bære ned i båtene, ble det lett til at det partiet som holdt på at de skulle ut, fikk overtaket. Det kunne også være slik at astøingan bestemte om de andre skulle ro, de var nemlig så jævlige til å stjele andres fisk at ingen ville sitte på land når de rodde.

Det ble også gjerne til det at de som var forsiktige, "skjeppa" seg med en forsiktig høvedsmann.

17297